В. О'КОННОР ВІЛЇНСЬКА.

З РОЗГОНУ.

ВОДЕВІЛЬ НА 1 ДЇЮ.

(По Мансфельду-Ленському.)

Накладом
УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНЇ АКОРД
216 Dufferin Ave.
WINNIPEG, MANITOBA.

В. О'КОННОР ВІЛЇНСЬКА.

З РОЗГОНУ.

ВОДЕВІЛЬ НА 1 ДІЮ.

(По Мансфельду-Ленському.)

Накладом
УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНЇ АКОРД
216 Dufferin Ave.
WINNIPEG, MANITOBA.

Авторизоване видане.

1921 р.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Туптиха Секлета Івановна, хазяйка по-[мешканя.

Недоля Гаврило Демянович, лицедій.

Шур-Щуренко Сава Данилович, антре-[преньор.

Зірка, лицедійка [артистка].

Хоменко.

Чмир.

Хлопчик.

Недбало прибрана кімната; двері просто і ліворуч. Праворуч канапа, ліворуч стіл, на ньому фляшки.

ЯВА 1.

Туптиха: [входить у середні двері, згорнула руки, розглядає кімнату.] Ой матінко! Яке тут безладе! Накидано, насмічено — дивитись гидко! [починає прибирати на столі] Нічого сказать . . . пан! Ото-ж воно оті лицедії. Послухать його, так куди тобі, який артиста. Як-би справді добре кумедію приставляв, то й брали-б його по тіятрах, а то видно, так собі, невдатне. Другий місяць за кімнату ні копійки. Сьогодня, та завтра, сьогодня, та завтра. Як-би виїхав уже-б і за грішми не журилась.

Так отже не зсунеш! Одно править: ,,віддам'. А спитать коли? Не більш як день, два почекаю... [за лаштунками стукають.] Ну, от стукає хтось. Певно за боргами. Більше ні за чим. (іде до середніх дверий.)

ЯВА 2.

Зірка: (підстаркувата особа, але хоче удати з себе молоденьку. Помітно підмальоване. Убране барвисте) Прошу вибачити, чи тут мешкає пан Недоля?

Туптиха: Що?

Зірка: Гаврило Демянович тут живе?

Туптиха: Кумедіянт? Поки що тут Тільки що вийшов. Може переказати що?

Зірка: [мрійно] О, ні! Те, що я йому хочу сказати, можна висловити тільки власними устами.

Туптиха: (до себе) Мабуть тітка.

Він мені усе про якусь богату тітку розказує. Допомогти мабуть прийшла. (ласкаво) Чи не хочете, пані, почекати? Сідайте, будь ласка. Він скоро прийде.

Зірка: Дякую. Я почекаю трошки. [сідає] Уже двайцять років, як ми не бачились. Як раз двайцять років! Ми разом служили з ним у Ахтирці. Я тільки що перейшла тоді на коханок.

Туптиха: (здивовано) Як ви кажете?

Зірка: Коханок почала грати.

Туптиха: (сама до себе, розчаровано) Кумедіянтка, значить.

Зірка: І все нам доводилось провадити спільно сцени коханя. Він Назар, — я Галя. [мріючи] Місячна ніч, усе запорошено снігом і він несе мене у ліс... Ах, ні, моя люба, ви цього не зможете зрозуміти... І от... Раптом все розпалось...

Туптиха: Що розпалось?

Зірка: Трупа наша. Антрепреньор утік. Усі роз'їхались хто куди. Я у Кременчук, він у Бердичів. Присягав ся після сезону вернутись, та й... (зітхає) А як ми кохали один одного. Як кохали! Тільки дійсні артисти з високою душею можуть переживати такі чутя!

Туптиха: (до себе) Коли не тітка то нема чого й ходити. (голосно) Ви, пані, краще другим разом прийшлиб, бо він скоро не вернеть ся. Як піде куди, то вже й пропав. Як що вам недалеко, то через годину навідалиб ся ви.

Зірка: Може справді... Ми саме оце приїхали... Завтра перша вистава. Треба приготувати усе. Дякую моя люба! Ви, певне, хазяйка Гаврила Демяновича?

Туптиха: А то-ж. Кімнату цю здаю

Зірка: Дуже приемно. (подає руку) Артистка Зірка. Як прийде Гаврило Демянович, ви повідоміть його, що я була. Я уявляю собі, як він зрадіє! Тільки ви обережно, не відразу, а то, знаєте, несподівана радість іноді дуже прикро впливає на нервові темпераменти. Так будь ласка. Бувайте здорові... Я зайду через годину. (пішла.)

Туптиха: Кумедіянтка! Мабуть така голодранка, як і наш. Злиденне житє! Працюють, працюють і в день і в ночі, і все без путя! Копійки за за душею не мають! От хочби й ця! Розмалювала себе гей на портреті, тай шукає вчерашнього дня. Побачимо, як то він її зустріне?

ЯВА 3.

Хлопчик: [розкудовчений, замазаний, в старому картузі і драних черевиках; в руках кальоші; спиняеть

ся біля дверий.]

Туптиха: Чого тобі?

Хлопчик: До пана тутешнього.

Туптиха: До якого пана?

Хлопчик: [мовчить.]

Туптиха: До якого пана, я тебе питаю!

Хлопчик: Не знаю, чи то сюди. Кальоши заливали. Такий виголений.

Туптиха: Гаразд. Постав сюди.

Хлопчик: (мовчить.)

Туптиха: Ну, чого дивиш ся? Постав, тай іди.

Хлопчик: Хазяїн велїв трийцять копійок узять.

Туптиха: Як прийде, то й віддасть.

Хлопчик: [мовчить.]

Туптиха: Ну, чого-ж ти став?

Хлопчик: Казав без гроший не залишать.

Туптиха: Великі гроші!

Хлопчик: Лаятиме.

Туптиха: То другим разом прийдеш.

Хлопчик: [почухав потилицю і піщов з кальошами.

Туптиха: Обійшов ся-б і без кальошів. Не великий пан! [дістає з кишені лист] От, і забула, що лист принесли з театру. (оглядаєть ся на двері.) Здаєть ся він іде.

ЯВА 4.

Недоля: [входить насуплений, кидає шапку на стіл.]

Туптиха: Кальоші вам приносили, Гаврило Демяновичу.

Недоля: Кальоші? Що таке кальоші, Секлето Микитовно? Чи може від того людина стати висшою, чи низшою в свойому житю?

Туптиха: Ще одна пані була.

Недоля: Пані? Яка пані До мене?

Туптиха: До вас. Кумедіянтка якась. Зірка, — чи що.

Недоля: Хто? Зірка? А, згадую. Коханок грала. Уявляю собі! Тоді вже старе чуперадло була. Дуже ра дий, що не застала. Що це у вас лист?

Туптиха: Із театру принесли. (від дає.)

Недоля: Чого-ж ви не кажете? Да вайте швидче сюди! [вириває листа, шпарко розриває його, читає] О, сла ва тобі, Господи!

Туптиха: Невже кличуть до діла?

Недоля: Поки що на один раз, а-ле й то краще, як нічого. [стукають] Чуєте, стукають.

Туптиха: [пішла відчиняти]

Недоля: Живе надія!

ЯВА 5.

Щур-Щуренко: [входить у серед-ні двері] Артист Недоля?

Недоля: Він самий. З ким маю честь?

Щур - Щуренко: Сава Данилович Щур-Щуренко, антрепреньор тутешнього театру. Сьогодня приїхав.

Недоля: Дуже приємно. Прошу сї дати.

Щур-Щуренко: [сїдає.] Сьогодня приїхав і враз на досаду.

Недоля: В чім річ?

Щур-Щуренко: Та ось бачите: трупа у мене прямо чудова; люди тямущі і не без хисту. Дружина моя, артистка надзвичайна і дама, скажу вам, з характером. Вона усїх ось як держить. Через те порядок зразковий. У других антрепреньорів трупа що року міняєть ся, а у мене без змін живуть. У мене артистка на молоденьких дївчат трийцять років служить... А все то моя дружина. Ну, та і сама-ж артистка, я вам кажу! Усе що хочете грає: Наталку Полтавку, Венеру в Енеїдї, Україну в

Дорошенкові, усяке — і все чудово. Але не в тім річ. Уявіть собі: приїздимо сюди, а першого коханця чорт ма! На завтра Отело, — ми завжди починаємо з Шекспіра, — усі квітки випродані, а грати нема кому.

Недоля: Як це так?

Щур-Щуренко: А так. Нікого з трупи не візьмеш: усі заняті. Пєса, як самі знаєте, без путя велика. Пан Шекспір наводить народу богато, ну і не вистарчає.

Недоля: Та як-же ви їхали без першого коханця.

Щур-Щуренко: В тім-то й річ, що ми їхали з коханцем!

Недоля: Ну?

Щур-Щуренко: Жінка загубила його по дорозі.

Недоля: Що?

Щур-Щуренко: Загубила! Не доглянула, от що! Лицедій новий, тіль

ки що запроханий. Коханець, знаєте, моторненький, убранечко на ньому чепурненьке, — все, як слід. Коли це по дорозї запив наш хлопець, та так запив як чоботар. ,,Не хочу, — каже — їхати у той ваш неметений закуток.'' Чуєте, це він так про наш город висловлюєть ся. ,,Не хочу''— тай край! Бачу — витребеньки. Дав йому ще фляшку горілки. Жінка менї так порадила: хай упеть ся до краю, та засне, то ми його й повеземо далї. А як приїдемо, то витрясемо та приберемо гарненько. Їхать назад нї зчим буде, то й служитиме. Коли-ж вийшло зовсїм не так. Він, як упив ся, то залїз під лавку. Ми-ж собі їдемо спокійно. Жінка заснула. Аж ось спинили ся біля якоїсь станції. Уже розвиднило ся. Зирк навкруги — коханця чорт ма! Через увесь потяг перебігли—нема. І по цей день нема.

Недоля: Може нагодить ся ще?

Щур-Щуренко: Дожидайте ся! Що йому мистецтво. Начхать йому на мистецтво, хиба не видно людину? Не приїде! А тут випадково дізнав ся у друкарні про вас. Пишу листа — нема відповіди. Жінка оце і післала мене самого. Чи ви-б не згодились, ласкаві будьте, заграти Отело? За ціною я не постою.

Недоля: Вибачайте. Я давно вже не грав цієї ролі. Я більше граю тепер ріжних там Валезаріїв, Лірів тещо. А Отело, правду кажучи...

Щур-Щуренко: Хе, хе, хе! Гаврило Демяновичу, менї це й слухати чудно! Та чим-же Отело гірший за Валезарія! Роля, можна сказать, цілком достойна і навіть подібна до тієї: то римський полководець, а це італїйський ґенерал. Чого-ж ви так нехтуєте Отелом?

Недоля: Та я не нехтую, але... Він і молодший, і жвавійший... біль ше жаги... одно слово — не те.

Щур-Щуренко: Те, кажу вам, те! Чудово вийде! З вашою, можна сказать, рішучою зверхністю — чудово вийде! Дездемону грає Нацюня. Це мою дружину так звуть. Незрівняна Дездемона! Як пічнете її душить в останній дії, так харчить, що слів ваших не чутно. Глядачі усі умліва ють, — прямо паніка у театрі. А позаторік, як ми у Золотоноші грали, комісар з поліцаями на сцену прибігли: думали, що справді задавилась. Заграєте у двох чудово.

Недоля: Та коли вже так хочете, то чом не заграть. Тільки слід було-б ролю перечитать. Хоч і грав, а все таки погладить треба.

Щур-Щуренко: (подає зшиток) Узяв, узяв з собою. Ось маєте. Роля

переписана чистенько. Нацюня писала. Викрислила богатенько і підправила там де - що у Шекспіра, щоб жвавійше йшло. А в чім річ — розібрати можна. Зводка мистецька. Так згода?

Недоля: Нехай буде по вашому. (бере ролю.)

Шур-Щуренко: Сьогодня почитаєте, завтра в 11 годині репетіція. Просимо ласкаво.

Недоля: Як з одною репетіцією?!

Шур-Щуренко: (бє його по животі) Хе, хе, хе! Чудний ви, Гавриле Демяновичу. Не траґіком вам бути, а сміхотвором. А ви думали, ми десять робитимем, чи що? У нас все з одною репетіцією.

Недоля: Гаразд, буду в 11 годині.

Шур-Щуренко: Дуже приємно. — Моє поважаннє. Чекатиму. [йде до дверий.]

Недоля: [доганяє його] Сава Да ниловичу!

Шур-Щуренко: Слухаю, мій коха ний!

Недоля: [відводить на бік, тихо] Скілько?

Шур-Щуренко: (усміхаеть ся) Зна єте, голубе, діло у нас маленьке, великих гроший платить не можу. Скіль ки скажете?

Недоля: Десятку дасте?

Шур-Щуренко: Гаврило Демянови чу! Не по товариськи! Становище, як бачите, безвикрутне, а ви користуєтесь. Усього збору сто карбованців; за видатками — що-ж лишаеть ся?

Недоля: Ну, ну... Я торгуватись не люблю, це не моїм звичаєм. Нехай пять; карбованець авансом.

Шур-Щуренко: Маєте. Тільки ось — [бере фляшку зі стола і добре роз глядає її.]

Недоля: (бє себе рукою в груди) Сава Даниловичу! Я благородний артист. Будьте спокійні. Без діла — буває; але при ділї — не рушаю!

Шур-Шуренко: Ну, добре, добре. Вірю. (виймає гаманець, дістає карбованця.) Чотири зістанеть ся.

Недоля: Дякую. Ви благородний чоловік. За те вже вам і ролю обороблю, — під перший номер. Концерт буде, а не вистава.

Шур-Шуренко: Будьте ласкаві. Монольоґ останнїй валяйте на всю . . . щоб аж скварчало.

Недоля: Не турбуйтесь. Своє діло знаємо!

Шур-Шуренко: Головна річ монольоґи. Знаєте оцей:

Прощайте ви, уставлені гармати.
Ваш гук, як грім, лунає навкруги,
Мов голос боєвий величного Зевеса!
Прощайте всї!...

Моє поважанє! [хутко виходить.]

Недоля: (по павзї) Отело! Дякую красненько! Це тобі не аби що! Це тобі не Стецько, або там якийсь Боруля! Ну, так нехай-же побачуть, як Гаврило Недоля такі ролї виконує! Сяду учить не гаючись і хай сам дїдько прийде, — не покину. Хто-б там не був, чи то кредитори, чи навіть Тетянка — не покину. Як узяв ся то виучу. (лягає на канапі і починає читати на пів голосно.)

ЯВА 6.

Хоменко: (до Чмиря) Та ну-ж бо, чого боїш ся? Не ґубернатор!

Чмир: Я й не бою ся. Чого менї лякатись! Я за правду стою.

Хоменко: То виходь наперед, тай кажи.

Чмир: [до Недолї] Будьте здорові, пане! (кланяеть ся.)

Хоменко: До вашої милости. (кланяеть ся. Тихо.)

Чмир: Не озиваєть ся.

Хоменко: А ти голоснійше.

Чмир: Дозвольте, пане, сказати...

Недоля: (з досадою) Не заваджайте. Бачите робота.

Чмир: Велика робота у книжку дивити ся! Ми теж не без діла.

Хоменко: За свою дитину кождому дозволено заступитись.

Чмир: Бо вона дочка менї і дівчина путяща. Я...

Хоменко: Знов-ж таки Тетянка за мого сина посватана і я на це не тільки не згоджуюсь, а навіть, можна сказать, зовсім навпаки. І оп'ять же, як їй доводить ся до вас біле приносить, або за грішми приходить, то воно зовсім не до того...

Чмир: А не то, щоб дівчину навкруги осоромити. Жила вона собі без усїх дурниць і нема вам чого у наше міщанське уплутуватись. Ви пан

і воно вам зовсім не до речі... Не ма чого уплутуватись. (до Хоменка) Чого-ж це він мовчить?

Хоменко: Слухайте, пане...

Недоля: (підводить ся, стає в позу, звертаєть ся до обох.) Премудрії, шановні громадяни!

Хоменко і Чмир кланяють ся.

Недоля: Уславлені хоробрі вояки!

Хоменко і Чмир дивлять ся один на одного здивовано.

Недоля: Що я дочку взяв у цього батька, — то правда.

Чмир: (падає у розпуці) Бач, я казав. .

Хоменко метушить ся біля нього.

Недоля: (не звертаючи уваги і не спиняючись, провадить)

Правда й те,
Що я на ній женив ся. Але-ж тут
Кінчаєть ся уся моя провина.
Я все кажу отверто. У суспільстві

Не вистарча менї квітчастих слів.
Я з малку од останньої хвилини
В боях та січах навик працювать.
Я говорити в захватї умію
Лиш про славні військові дїла.
От через що тепер, коли прийшло ся
Менї себе самого боронить.
Навряд чи можу я скрасити справу.

Чмир: Не дурно-ж вона уже два місяцї, як неприкаяна ходить.

Хоменко: Так ось воно що! Так, значить, і балакать нема чого. Стрівай-же! Ми знайдемо управу. Викрасти дївчину, насміятись над нею. . . Ходїмо, куме! Воно йому так не минеть ся! Ми покажемо, як над дївчиною знущати ся. А її, паскуду, за коси тягатиму.

Недоля: (кладе руку на плече Чмиря.)

Мій вірний Яго! Я лишу з тобою
Мою дружину. І прошу тебе

Як найпильнійш за нею доглядати.

Чмир: Говори! В міліцію! До комісара! Добре діло! (оба виходять.)

Недоля: (провадить)

Як найпильнійш за нею доглядати.
Минає час. Ходімо-ж Дездемона.
Одна година ще належить нам:
Коханю нашому і власним всім тур-
[ботам—
Господар невблаганий час.

От перша дія виготовлена. Здаєть ся не погано. Що значить добре памятати! Майже все знаю. Тільки де-неде зачіпаюсь. (прислухуєть ся) Хтось стукає. Нікого не пущу. Буду учить далї. (читає)

ЯВА 7.

Зірка: Ось він. Як серце моє тріпоче! Ну, смілійш! (покашлює) Гаврило, любий Гаврило! (іде до нього.)

Недоля: (кидає ролю, біжить до неї, обнимає і веде на авансцену.)

Прекрасна воєвнице!

Зірка: О, коханий! Я знала, що ти мене не розлюбиш, не забудеш!

Недоля: (тримає її в обіймах)

Дивлю ся і радію
Що ти мене упередила тут.
О, раю мій, колиб ставалось завжди,
Що-б за негодою така спускала ся
[тиша,
Нехай би всї вітри ревіли і гудїли
І море хвилями бурхало навкруги,
Коли-б тепер умерти довело ся
Я-б смерть свою в сей час благо-
[словляв.

Зірка: Мій коханий! Нїхто не роз лучить нас з тобою. Я твоя на віки!

Недоля: О, всеблагі небесні сили!
Нїяке слово
Не може виявить натхнений спів
[душі.
Він тут бренить. Менї занадто любо
Менї... менї... менї... (відштовхує Зірку і піднимає ролю.)

Зірка: Я заваджаю тобі, мій любий? Я бачу, ти працюєш. Та і мені пора. Я на часиночку тільки, щоб глянути на тебе. В вечері я буду, Я безмежно щаслива! Прощай, мій дорогий! (шле йому рукою поцілунок і виходить.)

ЯВА 8.

Хлопчик: (вбігає, зачепившись за сукню Зірки у дверях) Трохи не уби ла! Одна під вікном, друга тут. Пане, кальоші приніс!

Недоля: [не звертає уваги, читає.]

Хлопчик: Трийцять копійок велів узять. Без гроший не вірить.

Недоля: [хапає хлопчика за ковнір і тягне на авансцену.]

Злочинець! Ти повинен
Мені за зраду жінки донести!
Божусь, милійш булоб тобі не жить
[на світі,
Ніж відповідь свою давать мені тепер!

Хлопчик: Та чого-ж ви на мене сердитесь? Хиба я винен? Хазяїн звелїв.

Недоля: Ти зраду сю постав менї
[на очи,
Щоб нї на самому найтоншому гачку
Не міг би сумнїв в зрадї зачепить ся.

Хлопчик: Які гачки? Заспокійтесь, усе зроблено по совісти, залите резиною. Пустїть мене, пане, пустїть!

Недоля: [тримаючи його за ковнїр]
О, коли ти обрехуєш безвинну
І муками тяжкими серця рвеш,
То не моли ся більш, бо ти вже не
[людина.
Хай небо зарида і вся земля здрі-
[гнеть ся
Бо тяжшого злочинця не було!
[кидає хлопця і стає з затиснутими кулаками, спиною до дверий.]

Хлопчик: (біжить у лївий куток, оглядаючись.) Ой, битиме! В вікно? (хоче вискочити.)

Недоля: (хапає його за руку.)
Ні, почекай. Ти, може, кажеш правду
О, Яго мій! Як хвилї ті холодні,
Що неудержно в напрямі постійнім
Бурхливу воду л'ють у Гелеспонт,
Так наміри мої крiваві, безупинні,
Зростатимуть, міцнїтимуть що-дня
І помстою тяжкою все затоплять!
[стає навколїшки, не випускаючи хлопчика і тим примушує й його стати поруч з ним з кальошами у руцї.]
Божу ся я під сим високим небом
Я слів своїх по віки не зречусь.
[випускає хлопчика.]

Хлопчик: (хапає кальоші, що випустив, і втїкає у середнї двері.)

ЯВА 9.

Туптиха: (з лївого боку) Чого се такий галас? Завжди у вас неспокійно. Що тут робить ся?

Недоля: (хапає її за руки.)
Хоч будь який згадати можеш гріх,

Молись тепер!

Туптиха; Відчепіть ся! Чи ви здуріли?

Недоля: Молись, молись, але не гай ся!

Не хочу я житя твого урвати,
Поки душа твоя до смерти не готова.

Туптиха: Здурів! Оце добре: я-ж його держала, копійки гроший не бачила, а він мене убити нахваляєть ся!

Недоля: Смерть, смерть зрадниці! [кидає Туптиху на канапу.]

Туптиха: [хутко втікає у середні двері. Чутно гомін.]

Недоля: Жива! іще жива! Десь гомонять!

Хоч лютий я, а маю милосердє
(бере зі стола ніж і підходить до канапи)
Не хочу зайвих бачити страждань.
[заганяє ніж в канапу.]
Конай!

ЯВА 10.

Туптиха: [вбігає.] І меблї ріже! Ратуйте! На Бога! Кумедіянт сказив ся!

ЗАВІСА.

